

भरत वाक्य

त पोनिष्ठ, चरित्रधारी, वात्सल्यमूर्ती मुनिश्री आर्यनंदीजीचे हे जीवन इथेच काही संपत नाही. आज वयाला ८५ वे वर्ष पूर्ण होत आहे. मुनी-धर्माचे आचरण करतांना त्यांनी उत्तरत्या वयातही अत्यंत कठोर असे ब्रताचरण केले. शरीराला आपल्या अनुष्ठानपूर्तीचे मंदिर करून त्यांनी आत्मदेवाची अविरत उपासना केली आहे.

असे करीत असता त्यांच्या गुरुवर बाहुबली येथे जो उपसर्ग समाजकंटकाकडून ५ ते १५ मार्च ८४ पर्यंत झाला, त्याचे फार दुःख झाले. त्या उपसर्गाच्या निमित्ताने गुरुदेवांनी आत्मशुद्धीसाठी उपोषणाचा मार्ग स्वीकारला होता. ते उपोषणही समाप्त झाले. त्याबद्दल आनंदाश्रूंनी आर्यनंदी न्हाऊन निघाले. महाराष्ट्र शासनाने उशीरा का होईना या निंद्य प्रकाराची दखल घेऊन खंबीरपणे न्यायसंगत अशी भूमिका स्वीकारली. मुनी आर्यनंदीजी त्याप्रसंगी गिरनारच्या विहाराला निघाले होते. तो विहार मध्येच सोडून ते तांतडीने गुरुसेवेत दाखल झाले व त्यांनी खंबीरपणे अशा दुर्धर प्रसंगी साथ दिली.

परमपूज्य विद्यानंदजी मुनिश्रीही तेथेच होते. मुनिश्री आर्यनंदी महाराजांचे स्वागत करताना ते म्हणाले की, “या संकट प्रसंगी आपण आलात.... मला मोठे बळ आले आहे”

बाहुबली पहाडावरील मंदिराचे बांधकाम पूर्ण झाले. पंचकल्याणिक प्रतिष्ठा महोत्सवही संपन्न झाला. (१५-३-८४) ऐलक जयभद्र महाराजांना गुरुदेवांच्या आज्ञेने मुनिश्री आर्यनंदीनी मुनिदीक्षा दिली. यानंतर दानोळी येथे २ मे ते ८ मे ८४ अखेर झालेल्या पंचकल्याणिकास मुनिश्री उपस्थित राहिले सांगलीलाही त्याच सुमारास पंचकल्याणिक प्रतिष्ठा महोत्सव झाला, तोही महाराजांच्याच उपस्थितीत.

औरंगाबादला एक जुने मंदिर भरवस्तीत होते. त्याचा जीर्णोळार करण्यात आला. आणि तेथील कार्यकर्त्या मंडळीनी पंचकल्याणिक महोत्सव भव्य प्रमाणात साजरा करण्याची जिद्द बाळगली. मुनिश्री आर्यनंदींची प्रेरणा, आशीर्वाद आणि मार्गदर्शन तर होतेच. हा मराठवांच्यातील अतिशय भव्य, शिस्तशीर आणि थाटामाटात संपन्न झालेला प्रतिष्ठा महोत्सव होता. हे पंचकल्याणिक १३ फेब्रुवारी ते २५ फेब्रुवारी ८५ पर्यंत संपन्न झाले. यानंतर लगेच महाराजांच्या सानिध्यातच जालना डोणगावच्या वेदी प्रतिष्ठा झाल्या. शेंदुर्णीलाही ५ मे ८५ ला प्रतिष्ठा त्यांच्या उपस्थितीतच झाली.

१९८५ सालचा चातुर्मास पुन्हा कुथलगिरी या मुनिश्रीच्या आवडत्या तीर्थक्षेत्रीच झाला. चातुर्मास संपन्न झाल्यानंतर सावरगाव या क्षेत्राच्या वार्षिक रथयात्रा महोत्सवासही मुनिश्री उपस्थित राहिले. तेथून मुनिश्रीचा सोलापूरला विहार झाला. श्राविकाश्रमात पं. सुमतीबाईचा त्राहत्तरावा वाढदिवस मुनिश्रीच्या सानिध्यात झाला. पं. सुमतिबाईनी महिलांच्या शिक्षणासाठी केलेल्या कार्याची मुक्तकंठाने स्तुती केली.

सोलापूरहून मुनिश्रीनी पुन्हा कुथलगिरीकडे विहार केला. त्याच वेळी हैद्राबाद येथे प्रतिष्ठा होती. तिला उपस्थित राहण्याचे पत्र पूज्य गुरुदेवांकडून आर्यनंदीना आले. पण ती प्रतिष्ठा पुढे ढकलली गेली. मग नवागड यात्रेस मुनिश्री उपस्थित राहिले आणि तेथून केसापुरी या विकासाची वाट पाहत असलेल्या क्षेत्राच्या यात्रेसाठी विहार केला.

नवागडच्या यात्रेच्या विहाराच्या वेळी एक विलक्षण प्रसंग घडला. देऊळगाव राजा जवळील एक गाव बुटखेडा ता. जाफराबाद जि. जालना येथे कालिकादेवी समोर शेकडो बकरे बळी दिले जात. भ. महावीर जयंती नंतर येणाऱ्या पौर्णिमेलाच यात्रेत ही हिंसा घडत असे. मुनिश्रीनी आणि जयभद्र महाराजांनी तेथील मारुतीच्या पारावर गावचे सरपंच संतुकराव माणिकराव बनकर, पोलिस पाटील, भगवंत किसनराव बनकर आणि पाटील भगवंतराव हरीबा बनकर यांना बोलावून समजावून सांगितले. हत्या बंद केली.

हैद्राबाद : पंचकल्याणिक प्रतिष्ठा महोत्सव

हैद्राबाद येथील पंचकल्याण प्रतिष्ठेच्या निमित्ताने ते विहारासाठी बाहेर पडले असताना केसापूर या गावी त्यांना हृदय विकाराचा त्रास जाणवला. तरी परंतु त्या वेदना त्यांनी अत्यंत शांतपणे व ध्यान समाधीत तल्लीन राहून सहन केल्या. दिनांक २३-२-८६ पासून ते ९-४-८६ पर्यंत त्यांनी कसलाही औषधोपचार न करून घेता केवळ अर्हत भक्तीच्या दिव्य साधनेने व आत्मानुष्ठानाने आरोग्य प्राप्त करून घेतले.

अनेकांनी विरोध केला असतांनाही केवळ “शब्द दिला” म्हणून हैद्राबाद पंचकल्याण प्रतिष्ठा समयी ते हजर राहिले. (९-५-८६ ते १६-५-८६).

नंतर कमठाण, कुंथलगिरी, कचनेर दर्शन करून दि. २७-७-८६ ला वेस्तल्ला आले आणि त्यांनी ह्यावेळचा चातुर्मास वेस्तल्लाच संपन्न केला. दरम्यान पिंपळवाडी, ढोरकीन येथील वेदी प्रतिष्ठा झाल्या. (२९-६-८६ व ३०-६-८६ अनुक्रमे)

दि. १५-११-८७ रोजी औरंगाबाद येथे उत्तमचंद ठोळे छात्रावासाच्या उद्घाटनप्रसंगी ते उपस्थित होते.

दिनांक २२ जानेवारी ८८ रोजी कोपरगाव येथील प्रतिष्ठा महोत्सवात मुनिश्री आर्यनंदीजी उपस्थित झाले. जानेवारीतील कडाक्याच्या थंडीतदेखील आपल्या तपो-तेजपूर्ण उत्साहाने त्यांनी तेथे उपस्थित झालेल्या श्रावक-श्राविकांना जैनत्वाच्या अवलंबनासाठी व संयमपूर्वक आचारधर्माचे पालन करण्यासाठी कारुण्याने आवाहन केले. त्यांनंतर त्यांचे परत आगमन वेस्तल येथे दिनांक १३ फेब्रुवारी ८८ रोजी झाले. तोच उत्साह व तेच चैतन्य त्यांच्या रोमारोमातून विलसत राहिले. चेहन्यावरील तृप्ती कधी मावळली नाही. याही विहारात रुईदेवगाव, औरंगाबादच्या बालाजीनगर आणि छावणी येथील वेदी प्रतिष्ठा संपन्न केल्या.

गुरुदेवांचा वियोग :

परमपूज्य, तपोनिधी गुरुदेव श्री समंतभद्रांच्या आकस्मिक स्वर्गवासाची वार्ता दि. १८ ऑगस्ट १९८८ च्या दिवशी दूरदर्शन व आकाशवाणीने सकाळी ७ वाजता प्रसूत केली. सान्या महाराष्ट्रातील जनतेवर जणू वजप्रहारच झाला. ती वार्ता ऐकून मुनिश्री काहीकाळ अवाकू झाले. विश्वासच बसेना. परंतु नियतीने आपले कार्य पार पाडले होते. “जातस्य मरणं धृवं” हे खरे असले तरी हृदयातून दुःखावेग उचंबळून येणे साधू पुरुषांनाही क्वचित प्रसंगी आवरणे असाध्य असते. मुनिश्रीनी उभे राहून बाहुबली क्षेत्राच्या दिशेने तोंड करून आपल्या जीवनाला आकार देणाऱ्या त्या परमकरुणामय गुरुदेवांना त्रिवार वंदन केले. त्यांच्या दिव्य ज्योतिर्मय आत्म्यास त्यांनी आदरांजली

वाहिली. हृदय दुःखाने व्याप्त झाले.

आश्रमीय जनांनी व खेडोपाड्यातील जनतेने आश्रमात एकत्र येऊन अत्यंत व्यथित चित्ताने गुरुदेवांच्या स्वर्गवासाबद्दल त्यांना श्रद्धा कुसुमे अर्पण केली.

शेदुर्णी येथील 'गुरु प्रतिष्ठा' या ना.गरुड यांनी आयोजित केलेल्या आगळ्याच सोहळ्यात महाराज उपस्थित राहिले. जगद्गुरु शंकराचार्यासहित सर्व धर्मांचे तेथे आले होते. गरुडांनी आग्रहाने मुनिश्रीना नेले होते. २-८ फेब्रु. ८९ तीस हजार जैनेतर लोकांसमोर मुनिश्रीचे अहिंसा, परस्पर प्रेम आणि सहयोगावर प्रवचन झाले.

नाशिक येथील महोत्सवः (४-६-८९ ते १२-६-८९)

नाशिक पासून सहा-सात किलोमीटरवर पवित्र क्षेत्र गजपथ हे आहे. पायथ्याशी सुंदर धर्मशाळा आहे. त्या क्षेत्राचा विकास व्हावा म्हणून तेथील काही सामाजिक कार्यकर्ते कार्यरत आहेत. तेथे गुरुकुल पद्धतीची इंग्रजी माध्यमाची शाळा स्थापन करण्याच्या निमित्ताने व आजूबाजूच्या जागेत जैन कॉलनी निर्माण करण्याच्या दृष्टीने एक महोत्सव आयोजित करण्यात आला होता. जैन तीर्थांच्या विकासासाठी सतत प्रेरणा देणारे श्री आर्यनंदी मुनिश्री या मे महिन्याच्याही संतप्त उन्हाळ्यात विहार करीत आले होते. समर्पित जीवनाचा एक आदर्शच जणू उपस्थित होता. पूज्यश्रीच्या प्रयासाने तीर्थक्षेत्राच्या सर्वांगीण विकासासाठी अभ्यागत जैन मंडळींनी पंधरासोळा लाखांचा निधी जमविला. दानधर्मांची जणू वृष्टीच झाली. मुनिश्रीनी प्रेरणा करावी आणि दात्यांनी आपल्या शक्यतेनुसार दान द्यावे, हा जणू संकेतच झाला होता. महाराज जणू कल्पवृक्ष होऊन राहिले आहेत. जेथे जेथे ते जातात तेथे तेथे सत्कार्याची बीजे ते पेरीत राहतात. जे उगवले, ते उगवले. सारे काही जणू पूर्व नियोजित. मुनिश्रीच्या अमृतमय वाणीने सारे न्हाऊन निघत. सर्व वातावरण धर्ममय करण्याची अनोखी कला मुनिश्रीना साध्य झाली आहे. त्यांनी येताना चंद्रगिरी क्षेत्राचे दर्शन केले.

अशा या महोत्सवाच्या प्रसंगी देखील मुनिश्रीनी हाती घेतलेल्या "समयसार", "नियमसार" इ. आचार्य कुंदकुंदांच्या अध्यात्ममय ग्रंथांचा मराठी अनुवाद चालूच ठेवला होता. आचार्य कुंदकुंदांच्या द्विसहस्र वर्षांनिमित्त अखिल भारतात "पुण्य-स्मरण" स्वरूप सोहळा मुनिश्री आचार्य विद्यानंद यांच्या प्रेरणेने सुरु होता. त्यानिमित्ताने मुनिश्रीनी कुंदकुंद आचार्यांची वाणी सोप्या, सरळ व बोधात्मक भाषेत आणण्याचा जणू पणच केलेला आहे. तो ग्रंथ त्यांनी पूर्ण केला आणि आपण साच्यांच्या भाग्याने त्याही महान आध्यात्मिक ग्रंथाचा लाभ लवकरच होणार आहे.

प्राचीन मंदिराचा जीर्णोद्धारः

या निमित्ताने आणखी एका कार्याची नोंद घेणे आवश्यक आहे. वेस्तु येथे डोंगरावर

जी भ. पाश्वनाथांची गुंफा आहे, त्या गुंफेचा जीर्णोद्धार त्यांच्या अखंड प्रेरणेने झाला आहे. इतक्या उंचावरील गुहेतील मंदिरावर नव्याने छत घालून आणि त्यासमोर सुंदर पूजन मंडप तयार करून त्यांनी एका प्राचीन वास्तुकलेला नवा आकार दिला आहे. तसेच आचार्य श्री कुंदकुंदांच्या पादुकांची, गणधर पादुकांची, आचार्य धरसेनाचार्यांच्या पादुकांची स्थापना करून पूर्वाचार्यांच्या संबंधीचा आपला शुभानुराग प्रगट केला आहे.

वेस्तळ आश्रमाचा विस्तार:

वेस्तळ येथील आश्रम महाराजांचे हृदय आहे. त्या आश्रमवासीय बालकांचेसाठी सुंदर छात्रावास बांधून त्यांनी पूर्ण केले आहे. समाजाला सतत प्रेरित करीत राहून त्यांच्याकडून सत्कार्य करून घेणे हे महाराजांचे कर्तव्यच जणू होऊन बसले आहे. ज्ञानदानाचे व्रत अहर्निश चालावे म्हणून त्यांनी आश्रमाच्या विकासासाठी विविध योजना आंखल्या आहेत. कमीत कमी २५० विद्यार्थी संस्थेत मोफत भोजन - निवासाच्या सुविधा प्राप्त करू शकतील व त्या विद्यार्थ्यांना कसलीही आर्थिक तोषीस पढू नये, यासाठी तीस लाखांचा स्थायी निधी असावा म्हणून ते प्रयत्नशील आहेत. त्यांना या कामीही भरपूर प्रतिसाद मिळत आहे.

इ.स. १९८६-१९९०:

आत्मसाधनेत व भगवान कुंदकुंद आचार्यांच्या अद्वितीय ग्रंथांचे मराठीत भाषांतर करण्याच्या ज्ञानाराधनेत वेस्तळ येथे वर्षायोग धारण करून त्यांनी आपले जीवन एका आगळ्या वेगळ्या ज्ञानमय आत्म्याचे चिंतन, मनन करण्यात घालविले.

त्यानंतर त्यांचा विहार श्री १००८ नंदीश्वर दिगंबर जैन अतिशयक्षेत्र पांचाळेश्वर (गेवराई) येथे वेदिप्रतिष्ठेच्या निमित्ताने झाला. तेथे दि. २८, २९, ३० नोव्हेंबर १९८९ रोजी त्यांच्या अमृतहस्ते मूर्ती विराजमान करण्याचा कार्यक्रम संपन्न झाला.

तेथून विहार करून गेवराई येथील श्री १००८ आदिनाथ दिगंबर जैन मंदिरात महामूर्तीची प्रतिमा वेदीवर स्थापन करण्याचा महन् मंगल कार्यक्रमही दि. २ डिसेंबर ८९ ते ४ डिसेंबर ८९ पर्यंत त्यांच्या उपस्थितीत पार पडला.

तेथून विहार करून मुनिश्री क्षेत्र केसापुरी येथे आले. त्यांच्या मंगलमय उपस्थितीत दि. १२ डिसेंबर ते १४ डिसेंबर पर्यंत श्री १००८ कल्यतरु पाश्वनाथ दिगंबर जैन अतिशय क्षेत्र केसापुरी (माजलगाव, जि. बीड) येथे शिखर वेदीवर भगवंताची परम आदरणीय मूर्ती विराजमान करण्यात आली. या विहारात व महोत्सवात पूज्यश्री

आर्यनंदी महाराजांनी आपल्या अमृतोपदेशाने हजारो श्रावक-श्राविकांना जैनधर्मातील विविध तत्त्वांचे मनोहारी दर्शन घडविले व कोठाळे येथे लघु पंचकल्पाणिक करून पुढे विहार केला.

अशा प्रकारे इ.स. १९८९ वे वर्ष संपत असले तरी मुनिश्रीच्या कार्याला नित्य-नूतन पालवी फुटत आहे. जैन धर्मातील करुणा, मुदिता, अनेकान्त, दया, अनुकंपा यांसारख्या विविध जीवनपोषक, संवर्धक तत्त्वांचे आत्मीकरण करण्यात ते सदैव दक्ष आहेत. त्यांचे जीवन सर्वार्थाने समृद्ध होत आहे. आत्म्यातील विविध शक्तीचा समुच्चय करून रलत्रयात्मक निजधर्माचा विकास करण्यासाठी त्यांची साधना अविरतपणे चालू आहे.

याच शृंखलेत ३ ते ७ फेब्रुवारी ९० दरम्यान मुनिश्री आर्यनंदीच्या पूर्णतः मार्गदर्शनाखाली नवागड या मराठवाड्यातील अतिशय क्षेत्रावर बृहद् पंचकल्पाणिक महोत्सव अभूतपूर्वीत्या संपन्न झाला.

याच प्रसंगी नवागडसारख्या मराठवाड्यातील अविकसित अतिशयक्षेत्रावर अेका शैक्षणिक कार्याचा ऐतिहासिक शुभारंभ झाला. रतनबाई चंद्रकांत सोनटके यांनी स्वतःची अत्यंत सुपीक दहा एकर शेती क्षेत्रास दान दिली. “श्रीमती रतनबाई चंद्रकांतराव सोनटके गुरुकुल-प्रशाला या नावाने गुरुकुल स्थापनेचा संकल्प सोडण्यात आला. कारण श्रीमती रतनबाईंनी याच हेतूने ही देणगी दिली होती.

यानंतर जालन्यातील समाजाने इंद्रध्वज-विधान पूजा आयोजित केली, तिलाही मुनिश्रीचे सान्निध्य लाभले तेथून त्यांचा विहार वेस्तला झाला.

गिरनारच्या छायेत

गुरुदेवांवर प्राणसंकट आले तेव्हा गिरनार-यात्रा अर्धवट सोडून मुनिश्री बाहुबलीस गेले होते. पण मनात गिरनार येथील प्रभू श्री नेमिनाथांच्या चरणपादुकांचे दर्शन घेण्याचे भाव होते. वय ८४ च्या पुढे – प्रकृती साथ देईल की नाही, हा एकच विकल्प श्रावकांच्या मनात. परंतु साधुश्रीची मानसिक तयारी होती. त्यांना विहार करण्याची संधीही उपलब्ध झाली. नियती त्यांच्या याही प्रसंगी जणू चालत आली.

आचार्यश्रेष्ठ, महातपस्वी श्री. विद्यानंदजी महाराज बारामतीचा चातुर्मास आटोपून उत्तरेकडील बडवाणी (बावन गजा क्षेत्र) येथे जायला निघाले. उत्तरेकडे जाताना त्यांनी वेस्त आश्रमात चार दिवस विश्राम करावा अशी विनंती मुनिजी आर्यनंदीनी त्यांना केली होती. त्याप्रमाणे आचार्यश्री वेस्तला आले. जनतेने खूप मोठे स्वागत केले.

आश्रमाच्या पवित्र वातावरणाशी आचार्यश्री समरस झाले. या प्रसंगी बावनगजा क्षेत्राच्या उद्धारासाठी जी महासमिती स्थापन झाली होती त्या समितीचे प्रमुख श्रीमान अशोककुमार जैन साहूजी वेस्तला आले होते. त्यांनी मुनिश्रीना पंचकल्याण महोत्सवासाठी येण्याचे आमंत्रण दिले. मुनिश्रीनी ते आमंत्रण सहर्ष स्वीकारले. आणि त्याप्रमाणे त्यांनी ९/१२/९० रोजी वेस्तल वरून प्रयाण केले. संघपती म्हणून हिराचंद कस्तुरचंद कासलीवाल यांनी महाराजांच्या विहाराची सारी व्यवस्था करायचे मान्य केले. त्याप्रमाणे ते आपल्या धर्मपत्नी सौ. ताराबाई यांना घेऊन महाराजांच्या विहारासाठी निघाले. सोबत ब. केशरचंदजी पांडे (चापानेर) हेही होते. पाच जणांचा हा संघ बडवाणीच्या दिशेने निघाला. तपःपूत कृश शरीराच्या मुनिश्रीच्या बरोबर राहून, त्यांची सेवा करीत करीत हा संघ अनेक गावांतून विहार करीत निघाला. प्रत्येक गावांत जैन/अजैन मंडळीनी महाराजश्रीचे भक्तिभावाने स्वागत केले.

मुक्काम धुळे:

महाराजांचा मुक्काम धुळे या गावी झाला. त्या ठिकाणी जैन पंचायती मधील वाद १९३५ पासून होता. परस्परात राग-द्वेषामुळे कोर्ट-कचेन्याही होत होत्या. पूज्यश्रीनी मोठ्या कौशल्याने दोन्ही पार्टीना समजाऊन सांगून त्यांच्या हृदयातील द्वेषभाव दूर केला. सारे एक झाले. समतेची पताका जोराने फडकू लागली. समता साम्राज्याचे चक्रवर्तीच जणू गावात आले होते. सर्वत्र आनंदीआनंद झाला. धुळे गाव पुनः एक झाले.

तेथून पूज्यश्रीनी १/१/९९ ला सिद्धक्षेत्र ऊन या क्षेत्राचे पावन दर्शन घेतले. तेथून तालनपूर, सिद्धवरकूट करीत ते दि. १३/१/९९ रोजी बडवाणी येथे आले. क्षेत्र कमेटीने त्यांचे स्वागत केले. पूज्य आचार्यश्री विद्यानंद महाराज त्यांना सामोरे गेले व ते मोठ्या प्रेमाने मुनिश्रीना आपल्या निवासस्थानी घेऊन गेले. वृद्धावस्थेत एवढा प्रदीर्घ विहार करूनही मुनिश्री आर्यनंदी अगदी प्रसन्न व हसतमुख होते. कसलीही थकण्याची खूण चेहऱ्यावर नक्हती. आत्मतेजाची प्रभाच जणू त्यांच्या मुखमंडलावर विराजत होती.

तीर्थकर श्री आदिनाथांचा महामस्तकाभिषेक महोत्सव:

बावनगजाजी येथे दि. १३ ते २९ जानेवारी ९९ पर्यंत हा महोत्सव आयोजित करण्यात आला होता. भारतातून जवळ जवळ चार लाख भक्तांचा समूह तेथे आला होता. 'न भूतो न भविष्यति', असा महोत्सव पूज्यश्रीच्या उपस्थितीत पार पडला. देश-विदेशातील हजारो मंडळीनी यात भाग घेतला. अनेक वर्तमानपत्रांनी या

महोत्सवाचे वृत्त ठळकपणे प्रसिद्ध केले. अनेक राजकीय नेते याप्रसंगी आवर्जून उपस्थित होते. एका प्राचीन क्षेत्राला नवे रंगरूप आले. ८४ फूट उंच अशी ही सातिशय मूर्ती आपल्या नूतन तेजाने चमकू लागली.

पाऊले गिरनार तीर्थक्षेत्राकडे:

मुनिश्रीचे आकर्षण आणि लक्ष्य गिरनार तीर्थक्षेत्र होते. प्रथम तीर्थकर नेमिनाथांनी आपली अंतिम साधना तेथे केली होती. ती त्यांची निर्वाण भूमी. “शासनं जिन शासनं”, चा उद्घोष याच पर्वतराजीत घुमला होता. प्रभू नेमिनाथांचे जीवन याच पर्वताच्या कुशीत विसावले होते. उंचच उंच सुळके. एक नवे अनेक सुळक्यांची रांग. पाचव्या टोकावर प्रभूंच्या निर्वाणाची साक्ष देणाऱ्या परम पावन पादुका. मुनिश्री त्यांच्या दर्शनासाठी निघाले. अतिशय क्षेत्र पालनपूर, सिद्धक्षेत्र श्री पावागड करीत दिनांक २७/२/९९ रोजी गिरनार येथे त्यांचे आगमन झाले.

मुनिश्रीचा बाढदिवस:

संघपती व गिरनार येथील श्रावकांनी मुनिश्रीचा ८५. वा वर्धापन दिन मोळ्या उत्साहाने साजरा केला. या प्रसंगी बरीच मंडळी आवर्जून उपस्थित होती. याही वयात आत्मावलंबनाचा स्वीकार करून पूज्यश्रीनी गिरनार गाठले होते. मनीची आस अशा रीतीने पूर्ण झाली. त्यांनी अत्यंत भक्तिभावाने वंदना केली. महाराजश्रीच्या समवेत अनेक भक्तांनीही स्वतःचे जीवन पावन करून घेतले. जन्म महोत्सवाच्या त्या सोहळ्यात महाराजांच्या कार्याचे जनतेने खूप कौतुक केले. त्यांची धर्मसेवा, समाजसेवा आणि जनहितकारिता याबद्दल वक्त्यांनी भाषणे केली. परंतु महाराजश्रीना त्या कौतुकाचे काहीच नव्हते. त्यांची दृष्टी तर आत्मनिमग्नच होती. शरीराचा व शक्तीचा जास्तीत जास्त उपयोग आत्मसाधनेसाठीच करण्याची त्यांची जिद्द होती. बाह्योपचारांना त्यांनी मनातून कधीही प्रतिसाद दिला नाही.

गिरनार येथील वंदना आटोपून मुनिश्री १२/३/९९ रोजी शत्रुंजय क्षेत्रावर आले. हे क्षेत्र म्हणजे श्वेतांबरांचे सम्मेद शिखरच होय. हजार मंदिरांनी वेढलेला हा परिसर पाहिला म्हणजे मन मोहरून जाते. येथे दिगंबर समाजाचे एकुलते एक जिन मंदिर आहे. तेथे संघातर्फे पूजन-अभिषेक करण्यात आला. महाराजांच्या डोळ्यातून भक्तिभावाच्या गंगा-यमुना वाहायला लागल्या. साक्षात् एक महायात्री प्रभूंच्या दर्शनासाठी उपस्थित होता. पावन दर्शनाने सारेच पावन झाले.

तेथून भावनगर, अतिशयक्षेत्र घोघाबंदर करीत महाराजांची पाऊले भरूच गावी स्थिरावली. तेथून दि. २४ मार्च रोजी रामनवमीच्या दिनी अतिशयक्षेत्र श्री अंकलेश्वर येथे पूज्यश्रीनी प्रवेश केला. सुरत येथील मंडळी, महाराजांनी भ. महावीर जयंतीसाठी सूरतला यावे म्हणून आमंत्रणाला आली होती. सुरतला जाण्याचे ठरले. दि. २७ मार्च रोजी मुनिश्री सुरतला आले. जैन संस्कृतीचे एक केंद्र सूरतही आहे. जवळ जवळ हजार वर्षांपासून तेथे भट्टारकांचे पीठ विद्यमान होते. अनेक जैन मुनीनी सुरतेला आपल्या पावन पद-रजांनी पुनीत केलेले होते. आज मुनिश्री भगवान महावीर जयंतीसाठी तेथे आले. लोकांनी भव्य स्वागत केले.

दानाचा वर्षाव:

सूरत हे श्रीमंतांचे शहर. त्या ठिकाणी महाराजश्रीनी वेगवेगळ्या मंदिरातून निवास केला. वेस्त येथील आश्रमांतील विद्यार्थ्यांना मोफत भोजन शिक्षणाची सोय व्हावी ही त्यांची इच्छा. त्यासाठी त्यांनी सूरतच्या मंडळीपुढे आपली योजना मांडली. सूरतच्या मंडळीनी मुनिश्रीच्या संकल्पासाठी सुमारे तीन लाख रुपयांचा निधी देण्याचे मान्य केले. गरीब जैन समाजातील मुलांचे संगोपन, शिक्षण मोफत व्हावे व त्यांच्या जीवनालाही आकार यावा, ती समर्थ बनावीत या हेतूने मुनिश्रीनी प्रेरणा केली. आणि ती प्रेरणा सफलही झाली. या विहारातून त्यांनी वेस्त व्याआश्रमासाठी पंचवीस लाख रुपयांचा एक स्थायी निधी जमविण्याचे मनातून योजले होते. संकल्प तर मुनिश्रीचा आणि पूर्ती समाज करणार. सूरतचे सुप्रसिद्ध व्यापारी ओमप्रकाशजी जैन, पॉप्युलर बुक स्टॉलचे नटवरलालभाई गांधी, रजनीकान्त मोदी यांनी याकामी जे सहाय्य केले ते मोलाचे आहे. जैनत्व जागृतीची ही रीत केवळ महाराजच कस्त जाणे. आत्महिताबरोबरच भविष्यकालीन समाजाच्या उन्नतीचे स्वप्न पाहाणाऱ्या मुनिश्रीबद्दल अशा रीतीने आदर दुणावतच जातो.

दि. १७/४/९९ रोजी महाराजांनी सूरत सोडले. तेथून महुवा येथील अत्यंत प्राचीन अशा श्री विज्ञहर पाश्वनाथ भगवतांच्या मूर्तीचे त्यांनी दर्शन घेतले.. मुंबई येथील पोदनपूर तीर्थक्षेत्राचे विश्वस्तांनी महाराजांना मुंबई येथे चातुर्मास करण्याविषयी आग्रहाने विनंती केली होती. चंदुलालजी हिराचंद शहा यांनी पूज्यश्रीनी मुंबई येथे यावे, असे भाव आग्रहाने प्रतिपादित केले. मोळ्या शहरातून निवास करण्याचे मुनिश्री सहजी स्वीकारत नाहीत. परंतु त्यांनी मुंबई येथील पोदनपूरला येण्यास संमती दिली. चंदुलालजी म्हणजे उत्साहाचा झरा. एखादी गोष्ट करायची म्हणजे ती अत्यंत गौरवपूर्ण व्हावी, लक्षणीय व्हावी अशी त्यांची रीत आहे. त्याप्रमाणे मुनिश्री आर्यनंदी महाराज मुंबईकडे निघाले.

मुंबई आगमन – अतिभव्य स्वागतः

दि. ५ मे रोजी मुनिश्रीनी मुंबई येथे प्रवेश केला. त्यांचे स्वागतासाठी प्रचंड तयारी करण्यात आली होती. रथ, हत्ती, घोडे मिरवणुकीत सामील झाले. अनेक मोटारीचा ताफा व वाढी यांनी वातावरण मंगलमय झाले. मुनिश्रीच्या जयजयकारात वातावरण निनादून गेले. या प्रसंगी तीर्थक्षेत्र कमेटीचे सन्माननीय सदस्य, पदाधिकारी या आगमन प्रसंगी हजर होते. जयचंदजी लोहाडे हे तीर्थक्षेत्र कमेटीचे महामंत्री व वेस्तु येथील आश्रमाचे अध्यक्ष प्रकृती स्वास्थ्य बरोबर नसतानाही उपस्थित होते. मुंबईतील अनेक संस्थांचे प्रमुख व श्रावक-श्राविकाही हजर होते. अत्यंत भक्तिभावाने त्यांनी मुनिश्रीचे भव्य स्वागत केले. पोदनपूर माणसांनी गजबजून गेले. स्त्रियांनी महाराजांना ओवाळले. अनेकांनी पाद्यपूजा केली. भारतवर्षीय दि. जैन महासभेचे महाराष्ट्र प्रांताचे अध्यक्ष व मुनिश्री आर्यनंदीजीच्या चरित्र प्रकाशनासाठी रुपये पन्नास हजारांची देणगी मिळवून देणारे श्री. पी.यू. जैन यांनी महाराजांचे स्वागत केले. महाराजांचे पी.यू. जैन यांच्याशी ऋणानुबंध फार पूर्वी पासूनचे आहेत. वेस्तु गुरुकुलाच्या उन्नतीसाठी प्रयत्नशील असणाऱ्यात पी.यू. जैन अग्रेसर आहेत. पन्नालालजी गंगवाल, वेस्तु गुरुकुलाचे प्रमुख व्यवस्थापक, याप्रसंगी मुद्दाम आले होते.

संघपतीचा सत्कारः

या प्रसंगी परमपूज्य महाराजांना सिद्धक्षेत्र गिरनारची यात्रा घडवून आणणारे संघपती हिराचंद कस्तुरचंद कासलीवाल यांचा भव्य सत्कार घडवून आणण्यात आला. त्यांनी संघपती म्हणून मुनी आर्यनंदीजीची जी सेवा केली ती अभूतपूर्व होय. कारण अत्यंत वृद्ध, तपस्वी साधूना शेकडो मैल पायी घेऊन जाणे, त्यांच्या आरोग्याची, आहाराची, विहाराची सर्व व्यवस्था करणे अत्यंत अवघड अशी गोष्ट होती. परंतु एवढ्या मोठ्या विहारात कुणालाही, कसलाही त्रास झाला नाही. उलट सर्वांची प्रकृती उत्तम राहिली. महाराजांची प्रकृती तर अगदी ठणठणीत राहिली. या त्यांच्या सेवेबद्दल समाजाने कृतज्ञता व्यक्त केली. त्यांचा शाल व श्रीफळ देऊन गौरव करण्यात आला. समाजाच्या वतीने त्यांना “अभिनंदन— प्रशंसांजली-पत्र” चांदीच्या फ्रेममध्ये मढवून सादर करण्यात आले. त्यांच्या धर्मपत्नी सौ. ताराबाई यांचाही सत्कार भावपूर्ण रीतीने करण्यात आला. समाजाने ‘जैन रत्न’ उपाधीने त्यांचा गौरव केला. अशा रीतीने मुंबईकरांना मुनिश्री आर्यनंदीजीच्या चातुर्मासाचा सुयोग प्राप्त झाला.

मुनिश्रीचा निवास पोदनपूर येथे असून रोज पूजन-अभिषेक स्वाध्याय यासाठी दूर दूरचे शेकडो भक्त-गण उपस्थित होत असतात. मुनिश्री आर्यनंदीजीची गिरनार

यात्रा अशारीतीने मोळ्या आनंदाने निर्विघ्नपणे पार पडली, हेच मोठे आश्चर्याचे होय. तपोनिधी, सर्वकल्याणकारी अशा पूज्यवर्य आर्यनंदीजींना आम्ही दीर्घायू-आरोग्याची कामना करतो.

जैन समाजाच्याच नवे तर भारतातील जैन-अजैनांच्याही हृदयात अत्यंत आदराचे, भक्तीचे स्थान त्यांना प्राप्त झाले आहे. याचे कारण त्यांच्या हृदयात जागृत झालेले समत्व होय. “साम्यं मे सर्वभूतेषु” ही भावना त्यांच्या ठायी प्रगट झाली आहे. सर्वांचे परमकल्याण चिंतणाच्या या दीपस्तंभ स्वरूपी दिगंबर मुनिवर्यांच्या चरणारविंदांना सादर शतशः वंदन करून ही साहित्यकृती त्यांना अर्पण करीत आहे.

त्या निर्ग्रंथ मुनिवर्यांना त्यांच्या आत्मोद्धारार्थ व जनकल्याणार्थ अनंत बळ प्राप्त व्हावे व त्यांच्या आशीर्वादाने अनेकांची जीवने विकसित व्हावीत, अशी प्रार्थना या ग्रंथाच्या “संक्षेपणाच्या” निमित्ताने करीत आहे.

